

Цифровізація державного управління

Цифровізація – це багатогранний процес переходу суспільства на цифрові технології, який стосується всіх сфер суспільної життєдіяльності (освіти, медицини, економіки, телебачення тощо), але в контексті модернізації державного управління вона має одне з першочергових напрямків, тому що саме він має вплинути на вдосконалення (зокрема, цифровізацію) різних суспільних галузей.

Міжнародні економічні відносини увійшли в принципово нову фазу розвитку, і це означає, що з'явилися нові вимоги, виклики, нові ризики, пов'язаних із формуванням нових комунікацій, нових технологій, включно із технологій впливу на масову свідомість. Для формування і розвитку цифровізації всього суспільства вбачаються відповідні рушійні процеси в соціально-економічному розвитку. Наразі нема чіткої позиції і розуміння про те, що і як зміниться вже у найближчій перспективі, але майже всі прогнози говорять про неминучість трансформації логістичних процесів, формування принципово нової системи організації виробництва й обслуговування, зрушення на ринку праці, а отже й в усій сфері соціально-трудова відносин. Кардинальні зміни безперечно торкнуться суспільства в цілому – від ролі державних інституцій до внутрішньосімейних стосунків.

В державному секторі України «цифрові» технології – це один із основних напрямків реформування державного управління та конкретний приклад для всієї країни, яким чином потрібно використовувати переваги «цифрового» світу. Синергетичний потенціал мобільних, соціальних, «хмарних» технологій, «інтернету речей» та технологій аналізу даних сукупно здатні привести до істотних змін у державному управлінні та зробити державний сектор України реактивним, ефективним і ціннісним. Україна наразі вже має позитивні приклади використання «цифрових» технологій, наприклад, у сфері державних закупівель. В умовах становлення «цифрових» економік, коли громадяни стають фактично користувачами технологій, державні установи повинні робити стратегічні інвестиції в інформаційно-комунікаційні технології. Інакше вони виявляться не готовими до нових моделей взаємодії та обслуговування, стануть заручниками старих, нестійких моделей управління.

«Цифровізацію» необхідно розглядати як інструмент, а не як самоціль. При системному державному підході «цифрові» технології будуть стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних чинників розвитку в Україні демократії, економічного зростання, створення робочих місць, підвищення продуктивності, а також підвищення якості життя громадян України. Останнім часом в Україні було розроблено біля десятка законопроектів, які тією чи іншою мірою стосуються сфери «цифровізації» та інформаційно-комунікаційних технологій, а деякі з них вже стали законами України.

Наявність нового Комітету Верховної Ради з питань інформатизації та зв'язку, численних експертних та громадських об'єднань, світового досвіду «цифровізації», що існує на сьогодні, а головне – життєво необхідна потреба впровадження в Україні змін, реформ та трансформацій на основі «цифри» – дозволяють стверджувати про можливість розроблення та затвердження комплексного нормативно-правового підходу до сфери «цифровізації» – «Цифрового» кодексу України.

Цифрове перетворення індустріальної галузь був започаткований ще у 2015 р. на Всесвітньому економічному форумі. Насамперед, він був зорієнтований на шість основних галузей економіки: товари народного споживання, електроенергетику, автомобілебудування, охорону здоров'я, ЗМІ, логістику. У 2016-2017 рр. він поширився ще на вісім галузей: страхування, авіацію, готельну справу, професійні послуги та телекомунікації, видобуток нафти й газу, хімічну та гірничодобувну промисловість. У 2015 р. Комісія Європейського Союзу представила Стратегію єдиного ринку у вигляді дорожньої карти для забезпечення розкриття широкого потенціалу Єдиного цифрового ринку як одного з десяти політичних пріоритетів Єврокомісії.

29 липня 2019 року Верховна Рада України дев'ятого скликання створила Комітет з питань цифрової трансформації, до сфери відання якого віднесли питання формування законодавчих засад «цифровізації» та цифрового суспільства України, адміністрування, функціонування і використання мережі Інтернет в Україні та роботи над Національною і державною програмами інформатизації, а також програмами ЄС «Єдиний цифровий ринок» й іншими програми цифрового співробітництва, питання електронного урядування та публічних електронних послуг, смарт-інфраструктури (міста, громади), кібербезпеки та кіберзахисту тощо.

Окрім того, постановою від 02 вересня 2019 року №829 Кабінет Міністрів України з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади утворив Міністерство цифрової трансформації України, реорганізувавши Державне агентство з питань електронного урядування шляхом перетворення. А 18 вересня 2019 року постановою Кабінету Міністрів України №856 було затверджене Положення про Міністерство цифрової трансформації України, яке стало центральним засвідчувальним органом у сфері електронних довірчих послуг. І це забезпечило формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрового розвитку, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства та розвитку ІТ-індустрії.

Кожен суб'єкт господарювання як державної, так і приватної форми власності щоденно зіштовхується з необхідністю доступу до того чи іншого державного реєстру або бази даних: єдиного митного вікна, системи електронних декларацій, системи електронних закупівель тощо, які для повноцінного функціонування потребують інтеграції із зовнішніми державними реєстрами та базами даних.

Ефективність функціонування сучасного державного управління переважно визначається швидкістю та

якістю прийняття рішень. Електронний документообіг в державних структурах дозволяє автоматизувати всі процеси роботи з документами, максимально відмовитися від використання паперу, що дає можливість зекономити державні кошти, також пришвидшити процес прийняття управлінських рішень та вплинути на поліпшення внутрішньої дисципліни державних службовців.

Постановою Кабінету Міністрів №606 «Деякі питання взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів», яка була прийнята 08 вересня 2016 року, було запроваджено систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг, а також затверджено інші повноваження щодо підключення до електронної взаємодії відповідно до вимог Європейського Союзу.

Державне агентство з питань електронного урядування України працює над об'єднанням усіх державних органів в єдину систему міжвідомчого документообігу. Така система гарантує надсилання електронних документів та отримання юридично значущих повідомлень про отримання. У цьому напрямку триває робота зі створення системи електронного погодження проектів нормативно-правових актів між міністерствами та відомствами.

Головними проблемами, які потрібно усунути, щоб процес цифровізації розвивався і досяг своєї мети, є: зростання кіберзлочинності в умовах збільшення кількості інформаційних систем, які використовують персональні дані; відсутність захищеного обміну ідентифікаційними даними фізичних та юридичних осіб, які обробляються в інформаційних системах державних органів і приватного сектору, відсутність підтвердження ідентифікаційних даних; використання в системах реєстрації та контролю доступу до інформаційних систем технологічно несумісних механізмів, алгоритмів і протоколів електронної ідентифікації та впізнання.

Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. №2155-VIII забезпечує побудову цифрової інфраструктури довіри, яка є важливим елементом цифрової економіки. Але основоположним є Закон про захист персональних даних.

Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль під час онлайн-брифінгу з впровадження цифрового ID-паспорта та біометричного закордонного паспорта громадянина у мобільному додатку «Дія» вказав на те, що найбільш ефективним інструментом у надскладних умовах сьогодення є переведення державних сервісів в онлайн. Також прем'єр-міністр також зробив акцент на тому, що Уряд посилює курс на цифровізацію: «Послуга онлайн – пріоритет №1». Так, на порталі державних послуг «Дія» вже доступні перші соціально важливі онлайн-послуги для громадян та низка пріоритетних послуг для бізнесу, які є допомогою для заснування бізнесу, оформлення низки ліцензій, дозволів чи отримання витягів з реєстрів. Загалом, на порталі наразі реалізовано 27 публічних послуг онлайн. Впродовж 2020 року в онлайн планується перевести 50 пріоритетних послуг, що відповідають 80% усіх звернень громадян. Так, за 10 хв. вже можна зареєструвати ФОП. Також суттєво розширено спектр супутніх послуг, які надаються при реєстрації ФОП. Стала доступною онлайн і заява платника податку на додану вартість. До того ж, онлайн можна здійснити і взяття на облік податковою службою та державними органами статистики платників єдиного податку.

В умовах карантину для повноцінного користуватися перевагами державних послуг онлайн, які особливо затребувані для українців було запроваджено 7 онлайн-курсів, серед яких «Цифрові навички для вчителів», «Цифрова грамотність державних службовців» та «Оплата комуналки онлайн» тощо.

До 2022 року Уряд планує залучити до 6 млн. українців до програми розвитку цифрових навичок. І це здебільшого стосується громадян від 35 до 65 і старше, які проживають у регіонах. Уряд планує на найближчі три роки цифровізувати до 100 державних послуг.

До того ж, Уряд вбачає цифровізацію одним із методів подолання корупції. Для цього ж, до 2024 року в планах є забезпечення громадян можливістю 100% державних послуг та сервісів отримувати онлайн. Уряд впевнений, що «цифровізація» стане засобом відновлення довіри до державних інституцій.

«Цифрові» технології – основа сталого добробуту України; нового світу з новими можливостями; сфера, що суттєво впливає на трансформації в країні для покращення життя, роботи, творчості, навчання та відпочинку українців.